

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГРУП У ЛОБІЮВАННІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

THE ROLE OF PUBLIC ORGANIZATIONS AND GROUPS IN LOBBYING THE ADOPTION OF DECISIONS BY PUBLIC AUTHORITY BODIES

Стаття присвячена аналізу значущої ролі громадських організацій та груп у процесах лобіювання прийняття рішень державними органами. Основна увага зосереджена на механізмах впливу цих організацій на формування політик та вирішення суспільних питань через активне включення в процеси державного управління.

У дослідженні підкреслюється, що громадські організації забезпечують представництво інтересів різних соціальних груп, що сприяє збільшенню прозорості та демократичності у владних структурах. Вони використовують різноманітні засоби для здійснення впливу на державну політику, включаючи публічні кампанії, експертний аналіз та стратегічні партнерства.

Акцент робиться на важливості участі громадських організацій у лобіюванні як засобу сприяння соціальній справедливості, захисту прав людини та сталому розвитку. Громадські організації, з одного боку, виступають як гаранті демократії, вимагаючи від уряду відкритості, з іншого боку – як активні учасники політичного процесу, що формують державну політику на основі відкритого діалогу та консенсусу.

Проблематика також охоплює виклики, з якими стикаються громадські організації, зокрема ризики політизації, корупції та нерівного доступу до ресурсів, що може обмежувати їхню ефективність та незалежність. У статті обговорюються шляхи подолання цих викликів, зокрема через законодавчі зміни та зміцнення внутрішніх механізмів контролю і саморегуляції.

Загалом, стаття надає глибокий аналіз потенціалу та обмежень громадських організацій у контексті лобіювання державних рішень, акцентуючи на їхній ролі як важливих учасників у формуванні відкритого та відповідального управління.

Ключові слова: громадські організації, лобіювання, публічне управління, демократія, політичний процес, прозорість, соціальна справедливість.

The article is devoted to the analysis of the significant role of public organizations and groups in the lobbying processes of decision-making by state bodies. The main attention is focused on the mechanisms of influence of these organizations on the formation of policies and solving public issues through active inclusion in the processes of public administration.

The study emphasizes that public organizations provide representation of the interests of various social groups, which contributes to increasing transparency and democracy in power structures. They use a variety of means to influence public policy, including public campaigns, expert analysis, and strategic partnerships.

Emphasis is placed on the importance of participation of public organizations in lobbying as a means of promoting social justice, protection of human rights and sustainable development. Public organizations, on the one hand, act as guarantors of democracy, demanding openness from the government, on the other hand, as active participants in the political process, shaping state policy on the basis of open dialogue and consensus.

The issue also covers the challenges that civil society organizations face, including the risks of politicization, corruption, and unequal access to resources, which can limit their effectiveness and independence. The article discusses ways to overcome these challenges, in particular through legislative changes and strengthening of internal mechanisms of control and self-regulation.

In general, the article provides an in-depth analysis of the potential and limitations of public organizations in the context of lobbying state decisions, emphasizing their role as important participants in the formation of open and accountable governance.

Key words: public organizations, lobbying, public administration, democracy, political process, transparency, social justice.

УДК 35.07
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.38.37>

Березка Н.О.

аспірантка кафедри публічного управління та економіки Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
ORCID ID: 0009-0003-8978-7187

Постановка проблеми. Питання про роль громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади є важливим у сучасному суспільстві. Лобіювання – це процес впливу на прийняття рішень владою або вирішення питань, що стосуються суспільства.

Основні аспекти актуальності цього питання полягають у тому, що:

1. Громадські організації та групи виступають за інтереси громадян і можуть грати ключову роль у забезпеченні представництва і участі громадян у процесах ухвалення рішень.

2. Громадські організації можуть бути представниками різних соціальних груп або інтересів, забезпечуючи захист прав і потреб своїх членів чи груп, які вони представляють.

3. Участь громадських організацій у лобіюванні може сприяти підвищенню прозорості та відкри-

тості у процесі прийняття рішень, забезпечуючи більш демократичну систему управління.

4. Групи та організації можуть активно працювати над питаннями, які стосуються загального блага, такі як захист навколишнього середовища, соціальна справедливість чи розвиток освіти.

5. Громадські організації грають важливу роль у контролі за діяльністю владних структур, виступаючи як своєрідні сторожі демократії та правової держави.

Враховуючи ці аспекти, питання лобіювання та ролі громадських організацій у формуванні рішень залишається актуальним у контексті розвитку демократії та забезпечення взаємодії між громадськістю та владою.

Проблемні питання, пов'язані з роллю громадських організацій та груп у лобіюванні при-

йняття рішень органами публічної влади, включають нерівний доступ до процесу лобіювання, корупційні ризики, недостатність прозорості та підзвітності, конфлікт інтересів та інше.

Слід усвідомлювати, що не всі громадські організації мають однакові можливості для впливу на прийняття рішень. Більші та краще фінансовані організації можуть мати значно більший вплив порівняно з меншими або новими групами.

Лобіювання може призвести до корупційних дій, коли громадські організації надають неправомірні переваги чи стимули політичним діячам або урядовцям для досягнення своїх цілей.

Часто існує брак прозорості в діяльності громадських організацій, що лобіюють, що ускладнює контроль та оцінку їх впливу на політику і рішення.

Громадські організації можуть представляти спеціалізовані інтереси, що можуть конфліктувати з інтересами ширшої громадськості або інших груп.

Іноді діяльність лобіювання може призвести до того, що законодавчі та політичні рішення слугуватимуть обмеженому колу інтересів, а не широким громадським інтересам.

У багатьох країнах відсутнє чітке законодавство, що регулює лобіювання, що може призвести до правової невизначеності та зловживань.

Лобіювання може зміцнювати існуючі структури влади і впливу, ускладнюючи зусилля щодо розширення участі менш представлених груп.

Ці виклики потребують уваги і регулятивних заходів, щоб забезпечити, що лобіювання відбувається в рамках закону та етичних норм, сприяючи здоровому демократичному процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання лобіювання прийняття рішень органами публічної влади було предметом наукового дослідження Д. Базілевича, М. Бризіцького, О. Дягілева, В. Мандрик, В. Нестеровича, В. Сумської, О. Шведа.

При цьому, можна зауважити, що питання лобіювання розглядалось в основному з позицій юридичної науки.

Щодо вивчення лобіювання як категорії науки публічного управління та адміністрування, то слід звернути увагу на праці М. Газізова та Л. Полішкевич.

Не зважаючи на ґрунтовність досліджень згаданих вчених, поза предметом їхнього наукового інтересу залишилось питання ролі громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу громадських організацій на політичний процес через лобіювання, ана-

ліз викликів та можливостей, що виникають у цьому контексті. Слід визначити, як громадські організації сприяють підвищенню прозорості, демократії та справедливості у процесі ухвалення рішень та як вони вирішують конфлікти інтересів, що можуть виникати.

Виклад основного матеріалу. Громадські організації та групи відіграють значну роль у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади.

Можна виділити чимало аспектів діяльності громадських організацій у процесі лобізму.

Громадські організації можуть бути представниками різних соціальних груп та інтересів. Вони допомагають виражати погляди і потреби громадян перед органами влади, щоб забезпечити їхню адекватну участь у прийнятті рішень [6, с. 3].

Громадські організації активно лобіюють свої позиції та інтереси перед представниками влади, використовуючи різноманітні методи, такі як петиції, кампанії, публічні виступи та інші форми взаємодії.

Багато громадських організацій мають фахівців та дослідників, які можуть надавати експертний внесок у процес прийняття рішень. Це може включати наукові дослідження, статистичні дані та інші аргументи, які підтримують їхні позиції.

Громадські організації виконують важливу роль у забезпеченні демократичних принципів та прозорості у прийнятті рішень. Вони можуть вимагати від влади відкритості, доступу до інформації та врахування громадської думки.

Громадські організації можуть бути агентами соціальних змін, допомагаючи впливати на прийняття рішень у сферах, таких як права людини, екологія, охорона здоров'я та інші.

Однак, важливо враховувати, що лобіювання може мати і тіньові сторони, такі як корупція, непрозорість та вплив окремих груп на прийняття рішень. Тому, регулювання лобіювання та забезпечення балансу між різними інтересами залишаються важливими завданнями для збереження демократії та відкритості у прийнятті рішень.

Слід більш детально висвітлити вище виділені напрями діяльності громадських організацій у зазначеному процесі.

Громадські організації відіграють істотну роль у забезпеченні представництва інтересів громадян у процесі лобіювання перед органами публічної влади. Цей механізм визначається рядом механізмів, які громадські організації використовують для активного вираження, формулювання та захисту інтересів громадян в контексті прийняття рішень в публічній сфері.

По-перше, громадські організації сприяють представництву інтересів громадян через розвинуті механізми публічного обговорення та взаємодії з представниками влади. Вони активно використовують петиції, громадські слухання, публічні консультації та інші інструменти для залучення уваги до питань, що стосуються громадян.

По-друге, громадські організації проявляють активність у напрямку лобювання інтересів громадян через медійні платформи та громадські кампанії. Шляхом масового інформування громадськості та мобілізації громадян до висловлення своїх поглядів, організації формують громадську думку і впливають на формування позицій владних структур.

По-третє, громадські організації використовують експертний потенціал для впливу на прийняття рішень. Вони активно залучають фахівців та дослідників, щоб підкріпити свої позиції обґрунтованими аргументами, науковими дослідженнями та об'єктивною інформацією, що сприяє створенню обґрунтованих рекомендацій для владних органів.

Громадські організації забезпечують лобювання інтересів та позицій у прийнятті рішень органами публічної влади через систематизований та стратегічний підхід, використовуючи різноманітні інструменти та ресурси. Цей процес визначається рядом механізмів, які громадські організації використовують для ефективного лобювання [2, с. 146].

По-перше, громадські організації активно використовують механізми громадської участі та взаємодії з громадянами для виявлення, артикуляції та агітації інтересів. Це може включати проведення громадських слухань, створення петицій, опитувань громадської думки, ініціювання публічних обговорень та інших форм взаємодії з громадськістю.

По-друге, громадські організації здійснюють лобювання через вплив на медійну картину. Шляхом розробки та розповсюдження інформації через різні медіа-канали, такі як газети, телебачення, радіо та соціальні мережі, вони формують громадську думку, створюють громадський тиск та забезпечують висвітлення своїх позицій.

По-третє, громадські організації використовують експертний підхід, представляючи фахівців та науковців у відповідній області. Вони надають дослідження, аналізи та консультації, які підсилюють обґрунтованість своїх позицій та сприяють розумінню проблеми з точки зору експертів.

По-четверте, громадські організації використовують засоби адвокати та сприяють формуванню стратегічних партнерств із заці-

кавленими сторонами та групами. Це може включати співпрацю з бізнесом, іншими громадськими організаціями, академічними установами тощо.

В цілому, громадські організації ведуть лобювання через систематичний підхід, використовуючи комбінацію різноманітних стратегій та ресурсів для ефективного впливу на процеси прийняття рішень органами публічної влади. Цей підхід визначається не лише ефективністю вираження інтересів громадян, а й сприянням демократичним принципам у прийнятті рішень [8, с. 217].

Громадські організації ефективно забезпечують експертний внесок у процесі лобювання прийняття рішень органами публічної влади шляхом систематизованого та методичного використання експертного потенціалу. Цей підхід передбачає активну участь фахівців та науковців у формулюванні та підтримці позицій громадських організацій.

По-перше, громадські організації активно залучають експертів для проведення наукових досліджень та аналізу питань, які становлять об'єкт лобювання. Це може включати аналіз соціальних, економічних, екологічних та інших аспектів, що пов'язані з обраною темою.

По-друге, громадські організації використовують експертів для розробки позиційних документів та рекомендацій, які демонструють глибоке розуміння питань та пропонують обґрунтовані рішення. Ці документи стають основою для вивчення та обговорення з владними структурами.

По-третє, громадські організації виступають ініціаторами та учасниками експертних обговорень, конференцій та семінарів, спрямованих на обмін інформацією, думками та найкращими практиками. Це сприяє формуванню консенсусу та вдосконаленню позицій з питань лобювання.

По-четверте, громадські організації активно співпрацюють із науковими установами, навчальними закладами та іншими експертними групами для об'єднання знань та ресурсів. Це може включати створення консорціумів для спільного вирішення проблем та об'єднання обґрунтованих аргументів.

Такий підхід гарантує, що експертний внесок громадських організацій є науково обґрунтованим, аргументованим та відображає високий ступінь компетентності та об'єктивності. В цілому, цей процес забезпечує ефективне використання наукового підходу для лобювання інтересів та позицій громадських організацій перед органами публічної влади.

Громадські організації активно сприяють демократії та прозорості у процесі лобювання

прийняття рішень органами публічної влади через впровадження методів та механізмів, що визначаються високим ступенем відкритості та участі громадян у прийнятті важливих суспільних рішень [4, с. 83].

По-перше, громадські організації активно застосовують принципи відкритості в процесах лобіювання. Це включає публічні консультації, відкриті обговорення та регулярну інформаційну взаємодію з громадою, щоб надати громадянам можливість висловити свої думки та погляди.

По-друге, громадські організації прагнуть забезпечити максимальну прозорість у своїй діяльності та взаємодії з владними органами. Це може включати регулярну публікацію звітів, відкритих листів, аналітичних матеріалів та інших інформаційних ресурсів, що стосуються їхніх лобістських зусиль.

По-третє, громадські організації активно сприяють демократичним процесам, залучаючи громадян до участі у визначенні стратегій та прийнятті ключових рішень. Це може включати громадські слухання, консультації та інші механізми для врахування громадської думки.

По-четверте, громадські організації докладають зусиль для формування партнерств з іншими зацікавленими сторонами, щоб забезпечити різноманітність поглядів та врахування різних інтересів у процесі лобіювання. Це сприяє розвитку демократичних структур та уникненню великої концентрації влади в обмеженому колі учасників.

Загалом, громадські організації виконують роль каталізаторів для розвитку демократії та прозорості у суспільних процесах, забезпечуючи відкритий, доступний характер лобіювання прийняття рішень. Це підсилює громадянське суспільство та сприяє створенню більш справедливого та демократичного суспільства.

Громадські організації відіграють ключову роль у сприянні соціальним змінам через ефективне лобіювання прийняття рішень органами публічної влади. Цей процес визначається рядом стратегій та дій, що спрямовані на вплив на суспільні процеси з метою поліпшення умов життя та задоволення потреб громадян [7, с. 8].

По-перше, громадські організації активно розробляють та популяризують програми та ініціативи, спрямовані на вирішення соціальних проблем та задоволення потреб вразливих груп населення. Вони виступають ініціаторами соціальних кампаній, які мають на меті залучення уваги громадськості та владних структур до конкретних питань.

По-друге, громадські організації використовують методи лобіювання для підтримки та прискорення процесів прийняття рішень, спрямованих на вирішення соціальних проблем. Це може включати аналіз законопроектів,

розробку альтернативних пропозицій, а також активну участь у діалозі з представниками влади.

По-третє, громадські організації взаємодіють із громадськістю та викликають зміни в громадських уявленнях та стереотипах. Вони створюють свідомість та освітні кампанії для формування нових підходів до соціальних питань та сприяють прийняттю соціально відповідальних позицій.

По-четверте, громадські організації вступають у партнерство з іншими групами, такими як бізнес, академічні установи та інші неприбуткові організації, для спільного вирішення соціальних проблем та здійснення комплексних соціальних змін [3, с. 11].

Узагальнюючи, громадські організації, використовуючи стратегії лобіювання та співпрацю з іншими суб'єктами суспільства, сприяють соціальним змінам, спрямованим на досягнення більш справедливого, рівного та гуманного суспільства. Це взаємодія є важливим елементом створення умов для розвитку демократії та вдосконалення якості життя громадян.

Незважаючи на такий потенціал участі громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади існують й проблемні питання реалізації зазначених можливостей.

Існує кілька проблем, пов'язаних з роллю громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади. Деякі з цих проблем включають:

Нерівність доступу: Не всі громадські організації мають рівний доступ до процесів лобіювання. Більш потужні та фінансово стабільні організації можуть мати більше ресурсів для впливу на прийняття рішень, в той час як менш заможні можуть бути менше представленими.

Корупційні ризики: Лобіювання може вести до корупційних практик, зокрема, коли громадські організації намагаються впливати на рішення через нечесні чи неетичні методи. Це може підірвати довіру до процесів лобіювання та призводити до негативних соціальних наслідків.

Брак прозорості: Деякі групи можуть працювати в тіні, уникати публічності та не надавати достатньої інформації про свою діяльність. Це може порушувати прозорість та заважати аналізу впливу їхніх дій на прийняття рішень.

Вплив спеціальних інтересів: Групи з окремих галузей чи інтересів можуть мати надмірний вплив на прийняття рішень, часто через значні фінансові ресурси чи тісні зв'язки з політичними чиновниками. Це може призводити до прийняття рішень, що служать обмеженому колу інтересів, а не загальному благу суспільства.

Недостатній представництво: Громадські організації можуть не завжди ефективно вра-

ховувати різноманітність громадянського суспільства. Деякі групи можуть залишатися недостатньо представленими, що призводить до ігнорування їхніх поглядів та потреб.

Політизація: Лобіювання може бути сильно політизованим процесом, де рішення приймаються на підставі партійних чи ідеологічних відмінностей, а не на основі реальних потреб чи обґрунтованих аргументів.

Нестабільність законодавчого середовища: Зміни в політичному чи законодавчому середовищі можуть значно впливати на можливості громадських організацій лобіювати свої позиції та впроваджувати соціальні зміни.

Вирішення цих проблем вимагає зусиль для забезпечення рівності, прозорості та етичності у процесах лобіювання, а також збереження балансу між різними групами та інтересами в суспільстві [5, с. 109].

Існує кілька шляхів вирішення проблем, пов'язаних з роллю громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади. Деякі з ключових напрямків включають:

Забезпечення рівності доступу:

Встановлення нормативних рамок, які гарантують рівний доступ громадських організацій до процесів лобіювання.

Розробка механізмів фінансової підтримки для менш заможних організацій.

Підвищення прозорості:

Закріплення вимог до обов'язкової публікації інформації про діяльність громадських організацій та їхнє лобіювання.

Встановлення обов'язкових вимог до декларування фінансових витрат на лобіювання.

Зменшення корупційних ризиків:

Створення незалежних механізмів контролю та моніторингу лобіювання.

Впровадження етичних кодексів поведінки для громадських організацій та забезпечення їх виконання.

Забезпечення представництва:

Сприяння активнішому залученню різних груп та соціальних класів у діяльність громадських організацій.

Здійснення заходів для підвищення представництва меншин, вразливих груп та різноманітних голосів в лобіюванні.

Підвищення освітнього рівня:

Запровадження ініціатив для підвищення освітньої грамотності громадян з питань лобіювання та його впливу на суспільство.

Здійснення інформаційних кампаній, спрямованих на роз'яснення принципів та цінностей, які керують діяльністю громадських організацій.

Сприяння демократичним процесам:

Залучення громадян до участі у прийнятті рішень через розширення механізмів громадянської участі.

Сприяння діалогу та обміну думками між громадськими організаціями, громадянами та представниками влади.

Створення механізмів контролю:

Розвиток незалежних органів аудиту та контролю за лобіюванням та його впливом на рішення влади.

Впровадження системи перевірки ефективності лобіювання та його відповідності демократичним принципам [1, с. 12].

Ці заходи спрямовані на створення більш справедливого, відкритого та репрезентативного процесу лобіювання, що враховує різноманітність суспільства та гарантує дотримання демократичних цінностей.

Висновки. Як видно, існує чималий потенціал участі громадських організацій та груп у лобіюванні прийняття рішень органами публічної влади.

При цьому, на практиці зустрічаються певні труднощі залучення цих інституцій у процес лобіювання.

На наш погляд запропоновані напрями вирішення проблем, сприятимуть ефективному залученню громадських організацій та груп у процес лобіювання прийняття рішень органами публічної влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бризіцький М. І. Правовий механізм лобіювання: загальнотеоретична та порівняльно-правова характеристика : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Бризіцький Максим Ігорович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2017. 16 с.
2. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід. Х. : Майдан, 2011. 251 с.
3. Дягілев О. В. Правовий інститут лобіювання: конституційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Дягілев Олександр Володимирович ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2010. 20 с.
4. Мацкевич Р. М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні. Одеса : Фенікс, 2013. 166 с.
5. Одінцова О. О. Правове регулювання лобізму в сучасній Україні (загальнотеоретичне дослідження). Донецьк : [ДонНУЕТ], 2011. 150 с.
6. Сумська В. В. Інституціоналізація лобіювання в державному управлінні України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Сумська Вікторія Володимирівна ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2014. 20 с.
7. Шведа О. С. Міжнародно-правове регулювання інституту лобіювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Шведа Ольга Сергіївна ; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. Київ, 2019. 20 с.
8. Яровой Т. С. Теоретико-методологічні засади функціонування лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави. Київ : Людмила, 2019. 383 с.